

Meer ruimte aan voerhek en grotere ligbox zorgen voor hogere melkproductie

Huisvesting droge koe onderschat

Een ligbox van drie meter lang en 137 centimeter breed. Volgens de Universiteit Utrecht heeft de droge koe deze ruimte nodig en besteedt de gemiddelde melkveehouder te weinig aandacht aan de huisvesting van zijn droogstaande koeien.

tekst Martine Barwegen

De huisvesting van de droge koe is niet optimaal. De bewegingsruimte en de ligboxen zijn te klein', verzekert onderzoeker en dierenarts Frank van Eerdenburg van de Universiteit Utrecht. 'Om een hogere melkproductie en een beter welzijn te realiseren is investeren in de huisvesting van de droge koe een belangrijke stap voorwaarts. Bij een grotere maatvoering en een goed comfort van de ligbox schat ik in dat de koe zo'n 400 kg melk per jaar meer produceert.'

Op basis van video's, gemaakt in proefstal De Tolakker en literatuuronderzoek formuleerden onderzoekers Van Eerden-

burg en Jetse Bakker de ideale huisvesting van droge koeien. 'De gemiddelde muurbox heeft een lengte van 2,45 meter en een middenrijbox van 2,30 meter. De breedte is gemiddeld 1,15 meter', zegt de dierenarts. 'Dat is klein. Door onrust, niet lekker liggen en het kalf in de buik dat in de weg zit, staat de koe tegen het einde van de dracht vaker op. Dit komt in bijna 100 procent van de gevallen door te weinig ligruimte.' Bakker bestudeerde videobeelden van hoogdrachtige koeien en kwam op basis van de omvang van de koe op de beelden tot de conclusie dat de ideale ligbox 1,37 meter breed is.

Bovendien, zo bevelen de onderzoekers aan, is de ideale boxlengte drie meter. Deze lengte is nodig om 'gewoon' op te kunnen staan en te gaan liggen.

De gemiddelde ligbox in Nederland heeft een oppervlak van 2,7 vierkante meter. Als de veehouder de maten van de onderzoekers aanhoudt, heeft hij een ligbox voor een drachtige koe van 4,1 vierkante meter. Dat is ruim 50 procent groter. 'Een veehouder met honderd melkkoeien moet rekening houden met zo'n achttien plaatsen voor droge koeien. Dat betekent 25 vierkante meter extra voor de ligboxen van droge koeien', rekent Van Eerdenburg voor. Bij deze grootte is het bovendien nodig dat de veehouder de ligboxen minimaal twee keer per dag na loopt en zo nodig schoonmaakt.

Meer bewegingsruimte nodig

De droge koe vraagt niet alleen om een extra lange en brede ligbox, maar ook om meer bewegingsruimte en meer ruimte aan het voerhek. 'Het pad achter het voerhek is met vier meter vaak te krap voor droge koeien om elkaar te passeren. Idealiter is het pad zo'n 30 centimeter breder. Dat komt neer op 4,30 meter', stelt Bakker. Bovendien moet de vreetplaats aan het voerhek geen 60, maar 75 centimeter bedragen. Rekening houdend met deze maten betekent dit nog eens zo'n 60 vierkante meter extra ruimte bovenop de 25 vierkante meter voor de ligboxen.

'Qua ligboxbedekking is zand het beste voor het welzijn en de hygiëne. Een diepstrooiselbox met 25 centimeter zand is het meest ideaal. Zand ligt zacht en bacteriën groeien er niet op', zegt Bakker.

De grotere ligbox en ruimere paden betekenen maar een geringe stijging van de bouwkosten, meent Van Eerdenburg. 'Deze investering is nodig als de veehouder een productieverhoging en een beter welzijn wil realiseren.' Dat koeien het 'beter doen' en dat ze 'minder stress' hebben als ze in de droge periode meer ruimte hebben om te liggen, klinkt vaag, realiseert Van Eerdenburg zich. 'Harde cijfers ontbreken namelijk.' Nog meer winst kan de veehouder halen uit een aangepast lichtregime voor de droge koe, menen de onderzoekers. Als de veehouder bij droge koeien een lichtregime van acht uur hanteert en bij de melkgevende koeien zestien uur, neemt de melkproductie met zo'n 3 kg melk per dag toe tijdens de lactatie. Om deze reden raadt Van Eerdenburg af lacterende en niet lacterende koeien in dezelfde stal te huisvesten. 'Dat is niet voor iedere veehouder een haalbare kaart', weet Bakker.

Lichtduur regelen

'Het mooiste is als de veehouder beschikt over een oude stal. In plaats van er jongvee te huisvesten kan hij deze beter gebruiken voor zijn droge koeien', vindt Van Eerdenburg. 'Deze oude stallen zijn meestal redelijk donker. Hierin kan de veehouder licht installeren om een daglengte van acht uur te creëren. Bij een bedrijfsgrootte vanaf zo'n 300 tot 400 koeien kan de veehouder speciaal een stal voor droge koeien bouwen, waarin hij de lichtduur kan regelen en toch een optimale ventilatie behoudt.'

'Als de Israëliëse koe, die genetisch weinig verschilt van de Nederlandse koe, 15.000 liter produceert in een warm klimaat, kan de Nederlandse koe dat in potentie ook. Wanneer de veehouder investeert in een grotere maatvoering en een goed comfort, produceert de koe meer melk per lactatie', besluit Van Eerdenburg. |

Bert Hollander, eigenaar koeienrusthuis te Zandhuizen:

'Het is niet zo dat een stier voortdurend mensen aanvalt. Het enige wat hij doet is de kudde beschermen.' (Tr)

Aalt Dijkhuizen, voorzitter raad van bestuur Wageningen UR:

'Intensivering is niet alleen meer koeien, maar ook een hogere productie per koe. Dat betekent minder onderhoudsvoer, een efficiëntere melkproductie en een lagere uitstoot per kilo product. Uiteindelijk is dit beter voor het milieu en de economie.' (Mm)

Gerjan Bikker, melkveehouder te Stedum:

'Je moet het bedrijf niet klaar maken voor de opvolger, maar de opvolger klaarmaken voor het bedrijf. Stuur je zoon of dochter de wereld in. Niet naar neef Henk in Canada, maar écht de wereld in.' (NO)

Jappie Rijpma, accountant:

'De Nederlandse boer moet de komende jaren toewerken naar een kostprijs van tussen de 25 en 30 cent, inclusief vergoeding voor land- en quotumkosten. Anders hebben we niks te zoeken in melk en gaan we 'm na 2015 absoluut niet van jetje geven.' (NO)

André van Doorn, topkok kasteel Heemstede te Houten:

'In Frankrijk maakte ik kennis met bavette, een stuk vlees uit de zijlende. In Nederland zie je het helaas bijna nergens. In het restaurant werken we graag met ossenstaart, vanwege de geconcentreerde

smaak. En wat ik óók heel lekker vind, is het staartstuk.' (MM)

Gerda Verburg, minister van LNV:

'Met de koeienmest van Nij Bosma Zathe worden nieuwe huizen in Leeuwarden verwarmd. Ik meen dat één koe maar liefst vijf huizen verwarmt. Ik vind dat een megarevolutie.' (AgD)

Han Krol, melkveehouder te Hengstdijk:

'Voor een aantal boeren is het soort koeien dat ze melken te vergelijken met een politieke voorkeur. Een geloof misschien wel, in plaats van een economische keuze.' (Mm)

Arjan Pons, melkveehouder te Gouderak:

'Ik hoef mij niet te verdedigen. Het maakt mij niet uit wie er wel en niet vertrouwen in mij hebben. Maar zie Shogun maar als een eerste bewijs.' (Mm)

Harry Schuiling, directeur Semex

'Het is een utopie te denken dat alle deelnemers aan veebeoordelingswedstrijden het eens zijn met de jury. Elke jury is subjectief.' (Bo)

Floris Dorrestijn, melkveehouder te Laren:

'Flora is buitencategorie voor ons. Deze koe heeft alles gepresteerd wat je maar kunt wensen.' (Bo)

Fons van Katwijk, melkveehouder te Handel:

'Geen mens staat dichterbij de natuur dan de boer. De koeien, het gras, de mais, ze vervelen nooit. Als ik zo weer met Lies-

bethje door de stal loop, dan weet ik: dit is hartstikke mooi.' (NRC)

Staf De Schutter, melkveehouder te Geel:

'Ik hou ervan de koeien in het gras te zien liggen. Het valt me overigens vaak op dat er veelal slechts een tweetal blijft staan. Dat zie je in de stal nooit. Ik acht daarom weiden ook belangrijk voor de gezondheid. En ze gaan halen? Tja, dat vind ik een plezier.' (Mb)

Wim Beeks, directeur Alltech

'We constateren dat de voersamenstelling niet meer noodloos aansluit bij het dier van vandaag. De genetica is de voerontwikkeling voorbijgestreefd.' (V)

Marijke Helwegen, ambassadrice plastische chirurgie:

'Koeien zijn van die mooie, grote gevaarten. En dan die ogen en die wimpers – ik heb dat ondanks alles niet kunnen evenaren. En hun karakter, ze hebben maar één vijand: de mens.' (Kv)

Werner Buck, directeur FrieslandCampina

'Vergeet niet dat er elke dag 22 miljoen liter melk op de stoep staat. We klagen daar niet over, maar die melk moet wel verwerkt worden. Die druk is er.' (Z)

Dave Nanne, boswachter te Castricum:

'Hooglanders zijn grazers, ze hebben er geen enkele behoefte aan hun tanden in een mens te zetten. En dus hebben ze er ook geen belang bij ons aan te vallen. Ze zijn sterker, zwaarder en kunnen harder lopen dan wij. En toch doen ze het niet.' (dV)

Bij een ligboxoppervlak van 4,1 vierkante meter ligt de droge koe ideaal, zo blijkt uit Utrechts onderzoek

Bronnen: Trouw (Tr), Melkveemagazine (Mm), Nieuwe Oogst (NO), Mooi & Mals (MM), Agrarisch Dagblad (AgD), Boerderij (Bo), NRC Handelsblad (NRC), Melkveebedrijf (Mb), V-Focus (V), kunstveiling Amsterdam (Kv), Zuivelzicht (Z), de Volkskrant (dV)